

พระราชบัญญัติการตรวจสอบบัญชีสำม โนครวั
แลการจดทะเบียนคนเกิดคนตายคนย้ายตำบล
พระพทศักราช ๒๔๖๐

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
สั่งว่า การทำบัญชีสำม โนครวัที่ได้เริ่มทำตามพระราชบัญญัติ
สำหรับทำบัญชีคนในพระราชอาณาจักร ร.ศ. ๑๒๘ (พ.ศ. ๒๔๕๒)
นั้น ต่อมาได้มีการแก้ไขการเกิดการตายการย้ายเปล้าตำบลมา ถึง
เวลานี้จำนวนพลเมืองและรายการต่าง ๆ ย่อมคลาดเคลื่อนไป
จากจำนวนที่เป็นจริงได้มาก สมควรจะวางระเบียบการตรวจสอบ
สำม โนครวัขึ้นไว้ เพื่อจะได้แก้ไขบัญชีให้ถูกต้องใกล้เคียงกับ

ความเป็จริงไว้เสมอ อีกประการหนึ่งการจดทะเบียนเกิด
คนตาย คนย้ายตำบล ซึ่งเป็นหลักฐานในการแก้ไขบาญชีสำ
มโนครัวให้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็จริงนั้น ก็ยังหาได้มีบัญญัติ
ลงไว้เป็นหลักฐานไม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราช
บัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกชื่อว่า พระราชบัญญัติการ
ตรวจสอบบาญชีสำมโนครัว แลการจดทะเบียนคนเกิด คน
ตาย คนย้ายตำบล พระพุทธศักราช ๒๔๖๐

มาตรา ๒ ให้ใช้ ในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ส่วนหัวเมืองในมณฑลนอกจาก
กรุงเทพฯ นั้น เมื่อสมควรจะให้ใช้ ในท้องที่ใดเมื่อใด จะได้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเสถียร

มาตรา ๓ เมื่อได้ใช้พระราชบัญญัตินี้ในท้องที่ใดแล้ว ให้ยกเลิก
พระราชบัญญัติฉบับอื่นๆในพระราชอาณาจักร ร.ศ. ๑๒๘ เสีย

วิเคราะห์ศัพท์

มาตรา ๔ (๑) คำว่า "บ้าน" ซึ่งจะกล่าวต่อไปในพระราช
บัญญัตินี้ หมายความว่า เรือนหลังเดียวกันก็ตาม หลายหลังก็ตาม
ซึ่งอยู่ในเขตที่มีเจ้าของเป็นอิสระส่วนหนึ่ง นับว่าบ้านหนึ่ง ห้อง
แถวและแพหรือเรือท่าซึ่งจอดประจำอยู่ที่ใด ถ้ามีเจ้าของหรือ

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๔ หน้า ๑๑๕

ผู้เช่าครอบครองเป็นอิสระต่างหาก ห้องหนึ่ง หนึ่งหลัง ลำหนึ่ง หรือหมู่หนึ่งในเจ้าของ หรือผู้เช่าคนหนึ่ง ก็นับว่าบ้านหนึ่งเหมือนกัน

(๒) คำว่า "เจ้าบ้าน" นั้น หมายความว่าผู้อยู่ปกครองบ้านซึ่งกล่าวมาแล้วในข้อ ๑ จะครอบครองด้วยเป็นเจ้าของก็ตาม ด้วยเป็นผู้เช่าอยู่อาศัย ซึ่งได้รับอำนาจจากเจ้าของก็ตาม นับว่าเป็นเจ้าบ้านทั้งสิ้น

(๓) สถานที่ต่าง ๆ เช่นวัด โรงพยาบาล โรงเรียน โรงเรียนจ่า ที่ทำการไปรษณีย์ สถานีรถไฟ สถานีตำรวจพระนครบาล หรือสถานที่ต่าง ๆ ของรัฐบาล หรือของบุคคลอื่นใดแห่งหนึ่งอันพวกใด ให้ถือว่าผู้ปกครองควบคุมคนในสถานที่นั้น ๆ เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ

(๔) คำว่า ผู้อยู่ในบ้าน หรือสถานที่ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๑-๓ นั้น หมายความว่าผู้ที่จำอยู่หลับนอนเป็นประจำอยู่ในสถานที่นั้น

การตรวจสอบใบอนุญาตสำมะโนครัว

มาตรา ๕ เมื่อเสนาบดีเจ้ากระทรวงการปกครอง ยื่นเหตุสมควรจะมีการสอบสวนใบอนุญาตสำมะโนครัว ในท้องที่ใดเมื่อใด เมื่อได้ประกาศบอกก่อนนำให้ราษฎรท้องถิ่นทราบ ในเวลาอันสมควรแล้วให้เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงาน

ซึ่งเสนอบดีเจ้ากระทรวงจะได้ตั้งขึ้นโดยเกาะหรือชั่วคราว ให้
มีหน้าที่ในการตรวจสอบสำโนครัวนั้น มีอำนาจที่จะขอตรวจตรา
จำนวนต่าง ๆ ต่อเจ้าบ้าน หรือหัวหน้าสถานที่ใด ๆ ได้ทุกเมื่อ ถ้า
จำนวนจริงผิดพลาดคลาดเคลื่อนกับสำโนครัวอย่างใด ให้แก่
ไขเสียให้ตรงกับความเป็นจริง และถ้าบ้านเรือนหรือสถานที่ใด
ยังขาดตกบกพร่องมิได้สำรวจไว้ในสำโนครัวแต่เดิมแล้ว ให้
เจ้าพนักงานมีอำนาจสอบสวนเอาจำนวนลงในสำโนครัว ให้
ถูกต้องต่อไป

มาตรา ๖ เมื่อเจ้าพนักงานได้ประกาศล่วงหน้าให้ทราบแล้วว่า
จะทำการสอบสวนหรือทำสำโนครัวลงที่ใดเมื่อใด ให้เป็นหน้าที่
ของผู้ที่อยู่ในบ้านในเขตรั อันเดินสำรวจจะต้องคอยตอบคำถาม
และแสดงรายการต่าง ๆ ต่อเจ้าพนักงานให้ได้รับความตามต้องการ

ในระหว่างที่เจ้าพนักงานออกไปกระทำการสำรวจนั้น ถ้าผู้
ใดมีกิจธุระจำเป็นจะต้องไป ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านหรือหัวหน้า
ครอบครัว หรือหัวหน้าซึ่งปกครองควบคุมคนในสถานที่นั้น ๆ
จะต้องแจ้งความแทน

ถ้าแจ้งความเช่นนั้น ให้ถือว่าใช้ได้เหมือนตัวผู้นั้นได้แจ้ง
ความเอง

มาตรา ๗ ให้เป็นหน้าที่เจ้าบ้านหรือผู้แทนเจ้าบ้าน หรือหัวหน้า
ผู้ปกครองควบคุมคนในสถานที่นั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบที่จะแสดง

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๐๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๔ หน้า ๑๐๗

จำนวนคนและรายการต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในบ้านเรือน หรือในสถานที่
นั้น ๆ ต่อเจ้าพนักงานตามความจริง และโดยสุจริต

มาตรา ๘ ถ้าผู้ใดขัดขวางไม่ยอมตอบคำถามเจ้าพนักงานผู้ทำ
การสำรวจก็ดี หรือปิดบังจำนวนคนไว้ ไม่บอกให้ครบถ้วนก็ดี
หรือขัดขวางต่อกรมสวัสดิการของเจ้าพนักงาน ในกาสอบสวนก็ดี
ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษ ปรับเป็นพินัยครั้งหนึ่งไม่ต่ำกว่า
๒๐ บาท และไม่เกินกว่า ๑๐๐ บาท

ถ้าปรากฏว่าผู้ใดสมคบช่วยเหลือปิดบังอำพราง ผู้ซึ่งนั้นทำ
สมควรจะต้องเข้ารับราชการทหารไว้ในบ้านเรือน ไม่ยอมมาอยู่
ต่อเจ้าพนักงาน มีความผิดตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์
ทหาร ร.ศ. ๑๒๔ มาตรา ๒๒

แต่เนื้อความในมาตรานี้ มิได้ลงล้างความผิดซึ่งจะมีผู้กระทำ
ขึ้นตามกฎหมายประมวลอาญา

การจดทะเบียนคนเกิดคนตาย

มาตรา ๕ ให้ สนาบดีผู้มีหน้าที่จัดตั้งเจ้าพนักงาน และระเบียบ
การสำหรับจดทะเบียนคนเกิดคนตายตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐ ถ้ามีคนเกิดคนตายในบ้านใดเรือนใด หรือสถาน
ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของบิดามารดาหรือเจ้าบ้านหรือผู้เป็นหัวหน้าใน
สถานนั้น ๆ จะต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งมีหน้าที่รับจด
ทะเบียน หรือกิ่งสาขาซึ่งจะได้ตั้งขึ้นไว้ให้ทราบภายในกำหนด
ดังนี้ คือ

การเกิด ให้แจ้งความภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันเกิด
การตาย ให้แจ้งความภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่วเวลาตาย
มาตรา ๑๑ ถ้ามีคนตายในระหว่างเดินทาง เช่นตายในป่าหรือ
ในทุ่งเปลี่ยว หรือในที่ใด ๆ ให้ไปเน่าที่ของผู้ที่ไปกับคนตาย
หรือผู้ที่พบศพคนตายจะต้องแจ้งความต่อเจ้าพนักงาน แห่งท้อง
ที่ ๆ คนตายนั้น หรือแห่งท้องที่ที่ใกล้ที่สุดภายใน ๒๔ ชั่วโมง
นับตั้งแต่วเวลาตาย หรือเวลาพบศพ

มาตรา ๑๒ ผู้มีหน้าที่แจ้งความดังกล่าวมาแล้วในมาตรา ๑๐-
๑๑ ถ้ามีเหตุจำเป็นจะไม่แจ้งความด้วยตนเองไม่ได้ จะให้ผู้อื่น
ไปแจ้งความแทนก็ได้

บรรดาผู้ที่ไปแจ้งความคนเกิดคนตายนั้น จะต้องยอมตอบ
ตามคำถามของเจ้าพนักงานตามความจริงทุกประการ

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้บิดามารดาหรือเจ้าบ้าน หรือผู้หนึ่งผู้ใด
นำศพคนตายไปฝังหรือเผาหรือทิ้งในที่ใด ๆ ก่อนที่ได้แจ้งความ
และได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว
ก็ห้ามมิให้นำศพไปที่อื่น นอกจากเอาไปละที่ตามซึ่งได้รับ
อนุญาตนั้น

มาตรา ๑๔ บรรดาทะเบียนคนเกิดคนตายนั้น ให้เจ้าพนักงาน
เก็บรักษาไว้ให้เป็นหลักฐาน แลบรรดาสำนะทะเบียนผู้ใดจะ
ต้องการ เมื่อเจ้าพนักงานเห็นเป็นการสมควรจะกัณฑ์ก็ได้โดย

กิตติธรรมเนียบฉบับละ ๑ บาท ๕๐ สตางค์ เจ้าพนักงานผู้ผู้นำ
ที่จะต้องลงนามรับรองไว้เป็นสำคัญในสำเนานั้นด้วย

มาตรา ๑๕ ถ้าผู้ใดซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้แจ้งความละเอียดเสีย มิได้
แจ้งความตามที่ไว้ในมาตรา ๑๐-๑๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้แก่
ผู้ใดนำศพไปฝังหรือเผาหรือไปทิ้ง หรือนำออกไปก่อนได้รับ
ใบอนุญาตหรือนำศพไปกระทำการในที่ ๆ มิได้อนุญาตตามความ
ในมาตรา ๑๓ ก็นั้น ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่
ต่ำกว่า ๑๒ บาท และไม่เกินกว่า ๕๐ บาท ถ้าผู้ใดเจตนาจะซ่อน
เร้นความเกิดความตายมิได้แจ้งความต่อเจ้าพนักงานไซ้ ผู้นั้น
มีความผิดตามประมวลอาญามาตรา ๑๕๗

การจดทะเบียนคนย้ายตำบล

มาตรา ๑๖ ผู้ใดจะย้ายที่อยู่จากบ้านใดเรือนใด หรือสถานที่
ใด ๆ ไปอยู่ในที่อื่น ให้เป็นหน้าที่ของผู้ย้ายไป หรือผู้เป็นเจ้าของ
บ้าน หรือหัวหน้าผู้ควบคุมคนในสถานที่นั้น ๆ จะต้องแจ้งความ
ต่อกรมการอำเภอ ผู้ปกครองท้องที่ที่ตนได้ตั้งบ้านเรือนอยู่เดิม
ให้ทราบภายในกำหนด ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นจากบ้านไป

มาตรา ๑๗ เมื่อผู้ใดย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านใด หรือสถานที่
ใด ๆ ก็นั้น ให้เป็นหน้าที่ของผู้นั้น หรือเจ้าบ้าน หรือผู้เป็นหัวหน้า
สถานที่นั้นต้องแจ้งความต่อกรมการอำเภอ ผู้ปกครองท้องที่ให้
ทราบภายในกำหนด ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นเข้ามาอยู่

เล่ม ๑๔ หน้า ๑๑๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๖๐

การแจ้งความมาตรา ๑๖-๑๗ นี้ ถ้าผู้ย้ายไปแจ้งความต่อเจ้าพนักงานด้วยตนเอง จะต้องมีการรับรองของเจ้าบ้าน หรือหัวหน้าสถานที่ไปแสดงด้วย จึงให้ถือว่าเป็นการแจ้งโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๘ การย้ายสถานที่ด้วยกิจธุระชั่วคราว โดยมีกำหนดไม่เกินกว่า ๓ เดือนจะกลับมา ไม่ต้องแจ้งความตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่บรรดาผู้ขายไทยซึ่งมีหน้าที่ที่จะถูกเรียกระดมเข้ารับราชการทหารในเวลาราชการต้องการนั้น เมื่อมีกิจต้องไปเกินกว่า ๑๕ วัน ต้องแจ้งความให้เจ้าพนักงานทราบไว้ทุกคราว

มาตรา ๑๙ ผู้ใดได้มาแจ้งความการย้ายแล้ว ภายหลังมีเหตุขัดข้องไม่ได้ไปตามคำแจ้งความ จะอยู่ในที่เดิมต่อไปก็ดี หรือไปอยู่ในที่อื่นนอกจากที่ปรากฏในคำแจ้งความก็ดี ให้ไปขอแก้ต่อกรมการอำเภอผู้ปกครองท้องที่ ๆ ได้ไปแจ้งความไว้ นั้น ภายใน ๗ วัน นับตั้งแต่วันพ้นกำหนดที่ได้แจ้งความไว้ว่าจะไป หรือวันที่จะย้ายไปอยู่ในที่ซึ่งผิดกับแจ้งความไว้ นั้น

มาตรา ๒๐ ผู้ใดละเว้นไม่แจ้งความการย้ายตามที่บังคับไว้ในมาตรา ๑๖-๑๗-๑๘ ก็ดี ไม่ขอแก้แจ้งความตามมาตรา ๑๙ ก็ดี ผู้นั้นมีความผิดให้ปรับเป็นเงินไม่ต่ำกว่า ๑๒ บาท แต่ไม่เกินกว่า ๕๐ บาท

วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๖๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๔ หน้า ๑๑๑

มาตรา ๒๑ ให้เป็นหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงการปกครองเป็น
ผู้รักษาพระราชบัญญัตินี้ แลให้มีอำนาจออกกฎข้อบังคับสำหรับ
การตรวจสอบสำมนิครวี และการจดทะเบียนคนเกิดคนตาย
คนย้ายตำบล เพื่อประโยชน์แห่งการรักษาบัญญัติสำมนิครวีให้แน
นอนตามความเห็นสมควร กฎเหล่านี้เมื่อได้รับพระราชทานพระ
บรมราชานุญาตและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือ
ว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมาณวันที่ ๑๙ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๐
เป็นวันที่ ๒๔๐๘ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

พระราชบัญญัติล้อเลื่อน

พระพุทธศักราช ๒๔๖๐

มีพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรม
หาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า
กฎหมายแลสัญญาสำหรับบังคับการใช้รถในจังหวัดพระนคร ซึ่ง
ได้ตราขึ้นไว้แล้วเป็นหมวด ๆ มีพระราชบัญญัติรถลาก รถจ้าง
รถยนตร์ แลรถรางเป็นต้นนั้น บัดนี้สมควรจะมีกฎหมายสำหรับ
บังคับการใช้ล้อเลื่อน ซึ่งบุคคลทั้งหลายใช้สอยอยู่ทั่วไป ขึ้นไว้
ให้เป็นหลักฐาน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราช
บัญญัติขึ้นไว้สืบไปดังนี้